

LUND UNIVERSITY

Från utredning till opinionsbildning

Persson, Anders

Published in:
FLS-aktuellt

2001

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Persson, A. (2001). Från utredning till opinionsbildning. *FLS-aktuellt*, (1/2001).

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Från utredning till opinionsbildning

Anders Persson, docent vid Lunds universitet

(Publicerad i *FLS-aktuellt* nr. 1, 2001)

Utredningen om social och etnisk mångfald i högskolan tillsattes den 21/10 1999 och avlämnade sitt betänkande *Mångfald i högskolan - reflektioner och förslag om social och etnisk mångfald i högskolan* (SOU 2000:47) den 15/5 2000. Uppdraget var stort och innebar bl.a. att läget vad avser social och etnisk mångfald i högskolan skulle beskrivas och att förslag skulle lämnas såväl om breddad studentrekrytering, stöd till nya studentgrupper som om hur mångfald kan höja kvaliteten inom högskolan. De resurser som tilldelades utredningen täckte två heltidstjänster under sju månader. Tre doktorander gjorde dessutom mindre undersökningar för utredningens räkning. Utredningsarbetet kom att präglas av stark tidspress.

Hösten 1999 präglades av intensiv mediafokusering på invandrarnas situation i Sverige och en rad olika initiativ togs från politiska beslutsfattare, ett av dem var just mångfaldsutredningen. Medias flyktiga, partikulära och inflytelserika intresse - ena dagen våld, andra dagen Robinson och tredje dagen mångfald - utsätter det offentliga utredningsväsendet för ett förändringstryck i riktning mot opinionsbildning. Min cyniska, och kanske orättvisa, uppfattning är att det numera därför är viktigare att *tillsätta* en utredning än vad utredningen kommer fram till. När utredningen lämnar sitt betänkande är det ofta en helt annan fråga som står högst på dagordningen än när utredningen tillsattes. Detta kan förklara den korta tid som offentliga utredningar numera får till sitt förfogande. Dessutom får inte de förslag som utredningar avger innebära några merkostnader för statshushållet.

Vi som arbetade med utredningen var naturligtvis medvetna om dessa förhållanden och en förutsättning för att vilja och kunna arbeta med utredningen var att man i princip delade uppfattningen om att invandrarnas situation i Sverige på en rad sätt är djupt problematisk. Det var också av det skälet som vi på en avgörande punkt inte följde vårt uppdrag: nämligen i fråga om kostnaderna. Vår hållning var att om mångfaldsfrågan var så viktig som gjordes gällande, så måste åtgärder också få kosta pengar.

Jag ska inte här kommentera det arbete som gjordes i utredningen. Som sekreterare (kallades tidigare huvudsekreterare) skrev jag utredningens betänkande och står för varje ord i det, givet de villkor, främst tidspressen, som präglade arbetet. Det finns emellertid något djupt proble-

matiskt i just dessa villkor och man måste fråga: På vilket sätt kan man på sju månader utreda en så avgörande och omfattande fråga som högskolans sociala och etniska mångfald? Vad är det som måste offras när Statens Offentliga Utredningar tenderar att förvandlas till Statens Opinionsbildande Utredningar?

Här kan jag inte besvara den frågan fullständigt men min uppfattning är att det främst är den eftertänksamma och kritiska reflektionen som offras. För det första sades i direktiven att utredningen endast skulle göra nya undersökningar om det förelåg särskilt behov. Detta betyder att regeringen ansåg att förklaringen till brister i social och etnisk mångfald inom högskolan redan var etablerad och att beskrivningen av dessa brister endast skulle uppdateras. För det andra talades det mest i direktiven om den sociala snedrekryteringen till högre utbildning och om invandrarens problem att etablera sig på arbetsmarknaden. Utifrån detta kan man sluta sig till att social bakgrund och etnicitet praktiskt taget likställdes i direktiven. Men det är just detta som är den stora och i stora drag outredda frågan! För att kunna säga någonting om hur etnicitet inverkar på den högre utbildningen måste nya undersökningar göras och dessutom måste det till en grundläggande kritisk reflektion kring vad etnicitet egentligen betyder i det högre utbildningssammanhanget. För det tredje var opinionen så entydig i slutet av 1999 att utrymmet för kritisk reflektion kring etnicitet var minimalt. Som i så många andra mediafokuserade frågor hade två positioner etablerats: för eller mot.

Faktum är att det gjorts mycket få undersökningar av etnicitet och högre utbildning. De få som gjorts tyder på att det är den sociala bakgrunden som har störst betydelse, vilket i sig och på ett avgörande sätt problematiserar föreställningen om att Sveriges invandrare eller personer med utländsk bakgrund kan ses som en grupp. Det finns emellertid en hel del som tyder på att det sätt som invandrare *behandlas i Sverige* sammansvetsar dem till en, i många avseenden förvisso mycket heterogen men dock, grupp. Detta har emellertid mindre med etnicitet att göra och mer med den statliga, kommunala och privata "hanteringspraxis" som utvecklats under decennier och som bl.a. får till konsekvens att invandrare avskärmas och särbehandlas.

Att reda ut denna fråga kräver mycket av just det som det saknades förutsättningar för under de korta sju månader som mångfaldsutredningen hade till sitt förfogande: eftertänksam och kritisk reflektion. För övrigt är det väl just värdet av sådan reflektion som underskattas i den nuvarande forsknings- och högre utbildningspolitiken.
